

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Румяна Иванова Петкова, пенсионер, член на научното жури
назначено със заповед № НП-08-63/26.05.2017 г. от Председателя на ССА.

Автор на дисертационния труд: Светлана Иванова Малинова, гл. експерт
агроном и ръководител отдел Опитна станция по тютюна гр. Рила. Докторант на
самостоятелна подготовка по докторска програма „Селекция и семепроизводство на
културните растения“, професионално направление ш. 6.1. „Растениевъдство“ към
ИРГР – гр. Садово.

Тема на дисертационния труд: „Наследяване на основни количествени
признаци и устойчивостта на чернилка (*Ph. parasitica*, Dast.) при ориенталски тютюн
екотип Дупница“

1. АКТУАЛНОСТ НА РАЗРАБОТЕНАТА ТЕМА

Съвременните изисквания на производството, преработката и консумацията на
ориенталски тютюн от екотип Дупница определят приоритетите в селекционната
работа за този район на страната: създаване на сортове с по-добри стопански качества
и устойчивост в полски условия на икономически важната за района на този екотип
болест –чернилката.

На този етап на тютюнопроизводството в този район на страната са необходими
нови сортове с добри химични и физични показатели и добра технологична
характеристика, които са конкурентноспособни на тютюневия пазар.

Дисертационният труд представлява интерес за обогатяването на селекционните
програми при ориенталския тютюн, с оглед създаване на ценен селекционен материал
с устойчивост към причинителя на чернилка.

2. ЦЕЛ, ЗАДАЧИ И МЕТОДИ НА ИЗСЛЕДВАНЕ

Целта на дисертационния труд е да се установи начина на наследяване на
основни количествени признаци и устойчивостта към причинителя на чернилката с
различни източници на устойчивост при междусортови хибриди ориенталски тютюн за
екотип Дупница.

За постигане на тази цел са поставени пет задачи:

- Установяване характера на наследяване на основни количествени признаци: височина на растенията, брой листа, дължина и ширина на 14-ти лист.
- Определяне относителния дял на самостоятелните и епистатни генни ефекти в сумарния ефект на отделните признаци.
- Проучване степента на устойчивост към причинителя на чернилката на родителски сортове и наследяването на устойчивостта в получените хибриди в зависимост от източника на устойчивост.
- Създаване на изходен материал за селекция на устойчиви към причинителя на чернилката ориенталски сортове тютюн.

Проучените родителски сортове: Сандански 321, Дупница 126, Дупница 160 и Македонския Прилеп 7 са с контрастни разлики по отношение на височината на растенията, броя и размерите на листата, влияещи пряко върху добива.

Експерименталната работа е извършена в ОСТ–гр. Рила за периода 2011–2015 г.

За решаването на поставените задачи са използвани съвременни методи: полски и лабораторни, биологични, биометрични, генетични и статистически.

3. ОНАГЛЕДЕНОСТ И ПРЕДСТАВЯНЕ НА ПОЛУЧЕНИТЕ РЕЗУЛТАТИ

Дисертационният труд е представен на 119 страници и правилно структуриран по раздели. Получените резултати са добре интерпретирани. Списъкът на литературата е 12 страници, а основната част от дисертационния труд, изследователската работа заема 112 страници.

4. ОБСЪЖДАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ И ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

От анализа в литературния обзор проличава добрата теоретична подготовка на докторантката по проблема. Проучени са 157 литературни източници: 75 са на кирилица и 82 на латиница.

Разделът „Резултати и обсъждане“ е разработен на 53 страници. Получените експериментални данни са представени в 27 броя таблици и 31 фигури, които онагледяват добре получените резултати. Данните са статистически обработени по съответните методи, което гарантира достоверността на направените изводи.

Компетентното обсъждане и анализиране на получените резултати позволява на докторантката да прояви творчески методичен подход в решаването на задачите и интерпретирането на получените резултати, което е много добър модел на селекция,

който може да се прилага в разработването на селекционни програми за ориенталски тютюн.

В резултат от задълбочено направените проучвания по темата са направени заключения, обобщени в 10 изводи, които показват, че Светлана Малинова се е справила отлично с поставените в труда задачи за постигане на поставената цел.

5. ПРИНОСИ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

5.1. Приноси с оригинален характер

- Установен е начинът на наследяване на признаците – височина на растенията, брой листа и размери (дължина и ширина) на 14-ти лист при хибридни комбинации ориенталски тютюн от екотип Дупница.
- Анализирани са резултатите от теста за адекватност на адитивно-доминантния модел за наследяване на изследваните количествени признаци с оглед на прякото им приложение в селекционни програми.
- Предложени са селекционни процедури за ефективен отбор, в зависимост от начина на наследяване.
- Установено е наследяването на устойчивостта към причинителя на чернилка при различни източници на устойчивост, както и генетичния контрол на тази устойчивост.

5.2. Приноси с научно-приложен характер

- В резултат от направената оценка на генните ефекти на основни количествени признаци при ориенталски тютюн екотип Дупница са определени и препоръчани методите на отбор.
- Установената степен и начин на наследяване на устойчивостта към причинителя на чернилка на тестираните образци предоставят възможност за създаване на устойчиви сортове от този екотип и провеждането на ефективна селекционна програма.
- Създаден е генетичен материал, с установен начин на наследяване на основни количествени признаци и устойчивост към причинителя на чернилка, позволяващ решаване на определени селекционни задачи.

6. КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ И ВЪПРОСИ

Нямам такива. Препоръчвам на докторантката да продължи селекционната си работа в това направление до създаване на константни линии и сортове от този селекционен материал.

7. ПУБЛИКАЦИИ

Във връзка с дисертационния труд докторантката е посочила четири броя научни публикации, една от които е самостоятелна (същата е под печат).

Една от статиите е в сп. „Български тютюн“, (2015).

В „Journal of mountain agriculture on the Balkans“, (2015) е публикувана още една статия в съавторство, където тя е първи автор. И в третата публикация в сборника „Юбилейна международна конференция 70 години ИТТИ“ тя е първи автор.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на научените и приложени от докторантката различни методи на изследване, проведените опити, направените анализи и изводи, научните приноси, считам че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и правилника на ССА, което ми дава основание да го оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО**.

Предлагам на почитаемото Научно жури също да гласува положително и да присъди на Светлана Иванова Малинова образователна и научна степен „Доктор“ по научната специалност „Селекция и семепроизводство на културните растения“, шифър 040105.

20.07.2017 г.

Изготвил становището:

доц. д-р Румяна Иванова Петкова